YMPÄRISTÖ
& TERVEYS

SAKATIN KAIVOSTEOLLISUUSALUEEN ASEMAKAAVA

ALOITUSVAIHEEN PALAUTE OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

12.10.2026

Sakatin kaivosteollisuusalueen asemakaava osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on hyväksytty Sodankylän kunnanhallituksessa 26.5.2026 § 133. OAS on nähtävillä koko kaavaprosessin ajan osoitteessa www.sodankylä.fi/kaavat/ sekä teknisellä osastolla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta pyydettiin lausunnot viranomaisilta ja muilla kaavan osallisilla oli mahdollisuus jättää siitä mielipide.

12.10.2026 mennessä lausuntoja jätettiin 8 kappaletta. Mielipiteitä ei jätetty.

Kaava-aineistoa täydennetään ja tarkistetaan palautteen pohjalta asemakaavan valmisteluvaiheen edetessä. Varsinainen OAS-vaiheen palauteraportti julkaistaan valmisteluvaiheen nähtäville asettamisen yhteydessä.

SISÄLTÖ

1.	**LAUSUNNOT**	**2**
1.1	Orasniemen paliskunta	2
1.2	Säteilyturvakeskus	2
1.3	Tunturi-Lapin ympäristöterveyshuolto	2
1.4	Lapin elinvoimakeskus	2
1.5	Suomen luonnonsuojeluliitto, Lapin piiri	3
1.6	Sattasniemen paliskunta	3
1.7	Paliskuntain yhdistys	4
1.8	Rovakaira	8

1. LAUSUNNOT

1.1 Orasniemen paliskunta

Lausunto 9.6.2023	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Sakatin kaivoshanke sijoittuu kokonaisuudessaan Orasniemen paliskunnan puolelle, joten sen vaikutukset osuvat paliskunnan alueelle. Eteläinen tielinjaus aiheutaisi suurta haittaa porotaloudelle, alueella sijaitsee ulkusiankankaan erotusaita, porot kerääntyvät syksyisin kapeille rantakankaille tie kyseiselle alueelle tulisi viemään laitumia ja liikennemäärät kasvaisi huomattavasti nykyisestä ja se aiheuttaisi porojen häiriintymistä. Erotuksen saanti vaikeutuisi ja kirkonkylän ongelma porot (pihaporot) lisääntyisivät. Oraniemen paliskunta vastustaa ns. eteläistä yhdystietä.	Kaivoshankkeen poronhoidolliset vaikutukset on selvitetty laajasti erillisessä porotalousselvityksessä, jonka tuloksia on käsitelty sekä YVA-selostuksessa että sen täydennyksessä. Porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Vaikutukset poronhoitoon on tunnistettu. Yhdystien lopullinen valinta tehdään ensi talvena, eli kaavojen ehdotusvaiheessa.

1.2 Säteilyturvakeskus

Lausunto 11.6.2026	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

1.3 Tunturi-Lapin ympäristöterveyshuolto

Lausunto 24.6.2026	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

1.4 Lapin elinvoimakeskus

Lausunto 25.6.2026	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Hankesuunnitelmassa esitetty alue sijoittuu osittain yläpuolisen padon vahingonvaara-alueelle. Kaavoitusratkaisut voivat vaikuttaa yläpuolisen padon patoturvallisuuslain mukaiseen vahingonvaaraluokkaan ja siten padon omistajan velvoitteisiin. Hankkeelle ei ole patoturvallisuuslain mukaista estettä.	Merkitään tiedoksi.

1.5 Suomen luonnonsuojeluliitto, Lapin piiri

Lausunto 2.7.2026	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry (lyhyemmin SLL Lappi) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Asian kuulutuksessa on esitetty asemakaavan tavoitteeksi mahdollistaa Sakatin kaivosalueen suunniteltu kaivostoiminta alueelle sekä tarkentaa ja toteuttaa alueelle laadittavien Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ja Sakatin osayleiskaavan tavoitteita. Lisäksi on esitetty, että "suunnittelualueen toiminnot yhteensovitetaan mm. kaivosaluetta ympäröivän maankäytön, kuten asutuksen ja poronhoidon sekä luontoarvojen kanssa". SLL Lappi katsoo, että kuulutuksen tavoite yhteensovittamisesta ei ole mahdollinen, sillä kaavoituksen kohteena on alue, jossa esitetty toiminta olisi laitonta. Kaivoshankkeen suunnittelualue ja siihen liittyvät maanalaiset kaivostoiminnot sijoittuisivat Viiankiaavan Natura 2000 -alueelle ja soidensuojelualueelle tai niiden välittömään vaikutuspiiriin. Kyse on kaksinkertaisesti suojellusta alueesta, jonka luonnonarvoja ei saa kaavoituksella heikentää. Tämän vuoksi alueen kaavoittaminen kaivostoimintaa varten olisi luonnonsuojelulain, Natura 2000 -alueita koskevan suojelujärjestelmän sekä alueidenkäytön suunnittelulle asetettujen oikeudellisten vaatimusten vastaista. Lapin liiton päätös (LLHall 13.05.2026 § 43, 395/10.02.00/2025) hakea Valtioneuvostolta luonnonsuojelulain Natura-poikkeamista on myös valituksenalainen. Kaavoitusmenettelyn valmistelua ei siten tule aloittaa eikä viedä eteenpäin.	Huolet Viiankiaavan luontoarvojen turvaamisesta ovat tunnistettuja ja ne on huomioitu laajasti hankkeen YVA-menettelyssä, Natura-arvioinnissa ja kaavoituksessa. Kaavoituksen valmistelu on lakisääteinen ja tarpeellinen osa hankkeen kokonaislupamenettelyä, eikä valmistelun käynnistäminen merkitse lopullista päätöstä kaivostoiminnan sallimisesta. Kaavan hyväksyminen on kytketty valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n mukaiseen poikkeamispäätökseen sekä soidensuojelulainsäädännön muutokseen, joiden tulee olla lainvoimaisia ennen kuin kaavoitus voi edetä hyväksymisvaiheeseen. Vaihemaakuntakaavapäätöksen valituskelpoisuus on osa normaalia oikeusturvajärjestelmää, eikä se estä kaavoituksen valmistelua. Muutoin merkitään tiedoksi.

1.6 Sattasniemen paliskunta

Lausunto 2.7.2026	Huomiointi kaavaluonnoksessa
Sattasniemen paliskunta sijoittuu poronhoitolain (PHL 848/1990) määrittelemälle erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle Sodankylän pohjoispuolelle. Alueella olevaa maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2§). Suunniteltaessa poronhoitoon olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä suunniteltaessa, viranomaisia koskee neuvotteluvelvollisuus (PHL 53§). Paliskunnan poronhoitajilla on alueella ylimuistoinen nautintaoikeus, poronhoito-oikeus (PHL 3§).	Poronhoitolain ja maakuntakaavan velvoitteita koskevat näkökohdat ovat merkityksellisiä ja ne otetaan huomioon asemakaavan valmistelussa. Poronhoidon edellytykset turvataan kaavamääräyksissä. Kaavoituksen valmistelu on lakisääteinen ja tarpeellinen osa hankkeen kokonaislupamenettelyä, eikä valmistelun käynnistäminen merkitse lopullista päätöstä kaivostoiminnan

Alueella voimassa oleva Pohjois-Lapin maakuntakaava edellyttää poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista ja poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioon ottamista mm. matkailutoimintoja ja loma-asuntoja suunniteltaessa. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitettäessä tulee asiasta neuvotella asianosaisen paliskunnan kanssa. Maakuntakaavan määräys laajentaa neuvotteluvelvollisuuden muillekin viranomaisille, kuten kunnalle. Alueella on voimassa Pohjois-Lapin maakuntakaava 2040. Yleisen, koko kaava-aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa. (Maankäyttö- ja rakennuslaki, MRL 132/1999, 32 §). Sattasniemen paliskunta lausuu, että Sakatin kaivosalueen asemakaavan suunnittelua ei tule edistää, koska kaivoshanke on luonnonsuojelulain, poronhoitolain ja alueidenkäyttölain vastainen. Paliskunta varaa mahdollisuuden lausua lausuntopyyntöä koskevista asioista, mikäli kaivoshanke tulee hyväksytyksi maakuntatasolla.	sallimisesta. Kaavan hyväksyminen on kytketty valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n mukaiseen poikkeamispäätökseen sekä soidensuojelulainsäädännön muutokseen, joiden tulee olla lainvoimaisia ennen kuin kaavoitus voi edetä hyväksymisvaiheeseen. Muutoin merkitään tiedoksi.

1.7 Paliskuntain yhdistys

Lausunto 2.7.2026	**Huomiointi kaavaluonnoksessa**
Asemakaavan hyväksyminen edellyttää kaivoshankkeen kannalta myönteistä luonnonsuojelulain 39 §:n päätöstä, soidensuojelulain asetuksen muutosta sekä hyväksyttyä vaihemaakuntakaavaa. Vaihemaakuntakaava on Lapin liiton valmistelema ja sen hyväksyminen edellyttää valtioneuvoston päätöksen poiketa Natura-suojelusta. Vaihemaakuntakaavan tulee olla kuulutettu voimaan ennen kuin alempiasteiset kaavat, yleis- tai asemakaava voidaan hyväksyä.	Kaavoituksen valmistelu on lakisääteinen ja tarpeellinen osa hankkeen kokonaislupamenettelyä, eikä valmistelun käynnistäminen merkitse lopullista päätöstä kaivostoiminnan sallimisesta. Kaavan hyväksyminen on kytketty valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n mukaiseen poikkeamispäätökseen sekä soidensuojelulainsäädännön muutokseen, joiden tulee olla lainvoimaisia ennen kuin kaavoitus voi edetä hyväksymisvaiheeseen.

Asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa Sakatin kaivoksen kaivosteollisuusalueen toteuttaminen. Tällä hetkellä kaivosta suunnitellaan luonnonsuojelulain vastaisesti. Suunnittelualue sijoittuu Oraniemen paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino Sodankylän kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito ylläpitää kunnan monipuolista elinkeinorakennetta. Erityisesti pienemmissä kylissä poronhoito on merkittävä työllistäjä ja elinvoimaisuuden, maisemakuvan ja turvallisuuden ylläpitäjä. Paliskunnan poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön. Oraniemen paliskunnassa on paljon muuta maankäyttöä, ja maankäytön kumulatiiviset vaikutukset ovat poronhoidon kestävän järjestämisen kannalta keskeisin kysymys. Kaavan vaikutukset voivat ulottua myös Sattasniemen paliskunnan alueelle. Paliskuntain yhdistys lausuu asiassa tässä vaiheessa yleisellä tasolla, sillä yhdistyksen resurssit paneutua yksityiskohtaisesti kaikkiin maankäytön suunnittelun lausuntopyyntöihin eivät riitä. Lausuntopyyntöjä tulee vuosittain vajaa 100 ja määrä on nousussa. Kaavoittajalla on selvitysvelvollisuus kaavan vaikutuksista. Vaikutukset on arvioitava riittävällä tarkkuudella yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.	Kaivoshankkeen poronhoidolliset vaikutukset on selvitetty laajasti erillisessä poroselvityksessä, jonka tuloksia on käsitelty sekä YVA-selostuksessa että sen täydennyksessä. Porotalousselvitystä on täydennetty vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditulla poronhoidon täydennysselvityksellä. Vaikutukset poronhoitoon on tunnistettu.
Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa Kaavamenettelyn osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulee olla alueen paliskunnat merkittynä osallisiksi. Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 3§). Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2§). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta	Täydennetään osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa lausunnon mukaisesti. Poronhoitolain säädökset tunnistetaan ja ne ohjaavat asemakaavan valmistelua. Kaivoshankkeen poronhoidolliset vaikutukset on selvitetty laajasti erillisessä poroselvityksessä YVA-menettelyn yhteydessä sekä vaihemaakuntakaavan yhteydessä laaditussa poronhoidon täydennysselvityksessä. Asemakaavan vaikutukset arvioidaan AKL 9 §:n ja MRA 1 §:n mukaisesti. Asemakaavan valmistelussa hyödynnetään YVA-menettelyä ja vaihemaakuntakaavoitusta varten laadittuja porotalousselvityksiä.

saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2§). Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Neuvottelut on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja kaavoituksessa, vaikka kyse ei olisikaan valtion maista. Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poronhoitoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT). VAT:ssa edellytetään, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioonottamisesta ja säilyttämisestä. Voimassa olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 koko kaava-aluetta koskeva yleismääräys edellyttää: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisten kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa.” Alueidenkäyttölain 42§:n mukaan yleiskaava on ohjeena laadittaessa asemakaavaa. Asemakaavoituksella ei saa vaikeuttaa yleiskaavan toteuttamista. Alueidenkäyttölain 9§:n mukaan asemakaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Alueidenkäyttölain 54§:n mukaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaati-	Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvotteluvelvollisuus koskee valtion maita koskevia toimenpiteitä, eikä se siten suoraan koske tätä asemakaavaa. Asemakaavaa voidaan kuitenkin käsitellä osayleiskaavan neuvotteluissa. Poronhoidon huomioon ottaminen arvioidaan osana kaavatyötä ja vuorovaikutusta. Asia täsmennetään kaavaehdotusvaiheessa ja aineistoa täydennetään tarpeellisilta osin. Muutoin merkitään tiedoksi.

muksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---” Oraniemen paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa asemakaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Poroelinkeinosta tulisi kuvata asemakaavan valmisteluaineistossa seuraavia perusasioita: • Asianosaisen paliskunnan perustiedot • Kuvaus poronhoidon toiminnan luonteesta suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella • Poronhoidon perusinfrastruktuurin kuvaus suunnittelu- ja kaavan vaikutusalueella • Alueen sijoittuminen suhteessa porojen laiduntamiseen • Alueen merkitys paliskunnan toiminnan kannalta: ○ Miten suuri osa paliskunnan poroista laiduntaa/käsitellään alueella? ○ Miten suurta osaa poronomistajista hanke koskee suoraan? ○ Jos alueelle sijoittuu poronhoidon rakenteita (esim. erotusaita, kämppä), mikä on niiden ○ merkitys (pääaita vai vähemmän käytetty) paliskunnan poronhoidon kannalta? Lisäksi kaavan valmisteluaineistoista tulee käydä ilmi, miten on arvioitu PHL 53§:n mukaisen neuvottelun tarve, neuvottelun suunniteltu tai toteutunut ajankohta, ja tarvittaessa, miten neuvottelu sovitetaan yhteen eri kaavamenettelyiden kanssa. Suositellut aineistot ja/tai menetelmät vaikutusten arviointiin: • Paliskuntain yhdistykset tilastot (Poromieslehden vuoden 1. nro: tilastoliite) • Paliskuntien tiedot: https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/ • Porotalouden paikkatietoaineisto • Karttatyöskentely ja/tai poroisännän/paliskunnan edustajan/edustajien haastattelut • Neuvottelut • Paliskunnan lausunto Lisätietoja: Paliskuntain yhdistyksen nettisivut: Maankäyttö https://paliskunnat.fi/py/neuvonta/maankaytto/	

Tutkimustietoa https://paliskunnat.fi/py/materiaalit/tutkimustietoa/ Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa (PoroYVA-opas): https://paliskunnat.fi/poroyva/PoroYVA_2014_FI_web.pdf Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että poronhoidolle keskeisillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla on kyettävä turvaamaan rauhallisuus ja yhtenäisyys sekä poronhoidon toiminnalliset edellytykset. Kaavassa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja rakenteet. Kaavan mahdollistamalla rakentamisella tai muulla toiminnalla ei saa pirstoa yhtenäisiä porolaidunalueita, katkaista porojen kulkureittejä tai kuljetusreittejä. Kaavasta aiheutuva huomattava tai kohtuuton haitta on kyettävä estämään ja viime kädessä kompensoimaan asianosaisille paliskunnille. Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnan lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä kaavan valmistelussa.	

1.8 Rovakaira

Lausunto 2.7.2026	**Huomiointi kaavaluonnoksessa**
Ei lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.